

A hazai közlekedésre felkészítés gyakorlati megvalósulása

Kiemelt feladat a közlekedők biztonságtudatosságának javítása, az oktatás-nevelés-képzési tevékenység keretében a lehető legszélesebb társadalmi kört elérő programok indítása, korszerű, elektronikus oktatási anyagok biztosítása, az emberi hibákból adódó balesetek számának csökkentése, a védtelen közlekedők biztonságának növelése.

DOI: <https://doi.org/10.24228/KTSZ.2023.4.5>

Ötvös Viktória

KTI Magyar Közlekedéstudományi és Logisztikai Intézet Nonprofit Kft.,
Stratégiai Kutatási és Fejlesztési Igazgatóság; Közlekedésbiztonsági Kutatóközpont
e-mail: otvos.viktoria@kti.hu

---

1. BEVEZETÉS

A hazai gyermekbalesetek alakulását vizsgálva azt láthatjuk, hogy az elmúlt két évtizedben jelentősen javult a gyermekek biztonsága. Míg 2001-ben 37 gyermek vesztette életét közúti balesetben, 2021-ben már csak 7 fő. A közúti balesetben meghalt és sérült gyermekek száma a húsz év alatt majdnem a felére csökkent [1]. A statisztikai adatok további részletes vizsgálata alapján azt állapítottuk meg egy korábbi kutatásunkban, hogy a gyermekek részvételével történt balesetek bekövetkezéséért elsősorban a felnőtt gépjárművezetők felelősek. A szülők felelőssége óriási abban, hogy a gépjárműben történő utazáshoz gyermekeik részére biztosítsák az életkoruknak, magasságuknak és súlyuknak megfelelő gyermekülést; továbbá az is kiemelt jelentőségű, hogy abban megfelelően rögzítsék gyermekeiket [1].

A gyermekbiztonság terén jó eredményeket felmutató országok jó általános közlekedésbiztonsággal is rendelkeznek, amelyet

jól megalapozott és integrált megközelítés jellemez. A gyermekek közúti biztonságának javítása a közlekedés valamennyi résztvevőjének biztonságát célzó intézkedések együttesével érhető el: a közúti környezet korszerűsítése, a járművek olyan módon való megtervezése, hogy azok jobban védjék mind az utasokat, mind a járművön kívül tartózkodókat, a közlekedési szabályok betartatása, a megfelelő gyermekbiztonsági rendszerek helyes használatának előmozdítása, a közlekedésre felkészítés és a tudatosság növelése. A gyermekek biztonságára összpontosító szakpolitika a közúti közlekedésbiztonság általános javulásához vezethet az összes közlekedő számára. A gyermekek fiatalkorukban kialakított szokásai meghatározhatják, hogy felnőtt korukban hogyan fognak közlekedni. Amennyiben a gyermekek gyalog vagy kerékpárral járnak iskolába, jobban megismerhetik környezetüket és fejleszthetik közlekedésbiztonsági ismereteiket [2].

A gyermekek közlekedésbiztonságának javítása nemcsak azért kiemelt célterület, mert kiemelten védtelenek, hanem mert ők jelentik a jövőt, és a jövő közlekedésbiztonsága erősen függ a jelenben elsajátított ismereteiktől, attitűdjüktől [3].

2. A KÖZLEKEDÉSRE FELKÉSZÍTÉS FONTOSSÁGA

A gyermekek közlekedésbiztonságát vizsgálva, a fő tendencia a korcsoportok és a közlekedési módok tekintetében az, hogy míg a múlt században túlnyomórészt a gyalogos közlekedés volt jellemző, addig napjainkban a személygépkocsival való közlekedés lett a legelterjedtebb. Ez a tendencia általános az európai országokban, azonban természetesen itt is fellelhetők különbségek: például az Egyesült Királyság és Hollandia még mindig arra ösztönzi a szülőket és a gyermekeket, hogy gyalog vagy kerékpárral járjanak iskolába, míg Franciaország esetén jóval jellemzőbb a személygépkocsival való közlekedés [4].

A gyermekek biztonsága nem mindenhol ugyanolyan Európában: Romániában a közúti gyermekhalálozási arány tízszer nagyobb, mint Norvégiában, Cipruson vagy Svédországban. Ahol a gyermekek közötti halálózása viszonylag alacsony, ott a lakosság többi részének közúti halálózása is hasonló, és fordítva. Az európai statisztikák alapján megállapítható, hogy ahol a gyermekhalandóság viszonylag alacsony, és a lakosság többi részének halálózása viszonylag magas, ott ez azért lehet, mert ezekben az országokban a gyermekeket inkább gépjárművel viszik az iskolába és a rendezvényekre, mintsem hogy egyedül, kerékpárral vagy gyalog menjenek. Ezt támasztja alá az European Transport Safety Council (ETSC) 2022 októberében megjelent gyermekbalesetekkel kapcsolatos PIN jelentése, amely szerint több mint 6000 14 év alatti gyermek halt meg 2011 és 2020 között közúti balesetekben az Európai Unióban; és a közlekedési balesetekben meghalt, 0-13 éves gyermekeknek több mint fele utasként veszítette életét [2].

A közlekedésre nevelésnek tehát alkalmazkodnia kell ehhez a változáshoz: most nem szabad

teljes mértékben a gyalogos közlekedésre összpontosítania, hanem foglalkoznia kell a szülők felelősségével is. Általánosabban, a közlekedésre nevelést a lehető legkorábban kell elkezdeni.

Svéd szakértők szerint mind a hagyományos közlekedésre nevelésre, mind a veszélyeztetettség csökkentésével kapcsolatos intézkedésekre szükség van. Amennyiben csak a biztonságra és nem a nevelésre alapozunk, annak visszas hatásai lehetnek: a gyermekek egyre idősebb korban kezdenek önállóan iskolába járni a veszélyeztetettségre való hivatkozás miatt, a gyalogosbalesetek aránya 10 és 14 éves kor között továbbra is jelentős marad, mivel tapasztalatlan gyalogos tizenéveseket neveltünk [4].

Mi is a közlekedésre nevelés? A közlekedésre nevelés három pillérré épül:

1. a közlekedési szabályok és helyzetek ismeretének és megértésének előmozdítása,
2. a készségek fejlesztése képzés és tapasztalatszerzés révén,
3. a kockázattudatossággal, a személyes biztonsággal és a többi közlekedő biztonságával kapcsolatos attitűdök erősítése és/vagy megváltoztatása [4].

A közlekedésre nevelés csak akkor éri el a kívánt eredményt (a balesetmentesen közlekedő egyént), ha életkor-specifikusan épülnek egymásra a különböző oktatási intézmények közlekedési képességfejlesztő anyagai. Különösen a gyermekkorban nem mellőzhető a közlekedési képességek és készségek szükséges mértékű fejlesztése, sőt, a képesség- és készségfejlesztés hiánya rontja a későbbi korban történő felkészülés hatékonyságát, valamint eredményességét is. A gyermekek közlekedésre nevelésével kapcsolatos pályázatok, projektek számos esetben kampányprogramszerűek, azaz nem előreláthatóan, rendszeres ütemben valósulnak meg, hanem amikor forrás és lehetőség van rájuk. Holott, az életkori szakaszokra jellemző baleseti jellegzetességeket figyelembe véve, a gyermekek életkori sajátosságaihoz, fejlettségéhez igazodva,

fokozatosan és folyamatosan kell a nevelési programot felépíteni. A biztonságos közlekedéssel való ismerkedés nem egy különleges alkalom, hanem nap mint nap törekedni kell arra, hogy a gyerekek ne sérüljenek, és ne sodorjanak másokat se veszélybe. Csak a rendszeres és folyamatos óvodai, valamint iskolai közlekedésre nevelés mintegy kiegészítőjeként és a tudás megerősítéseként lehetnek hasznosak az iskolai versenyek, a kampányszerű programok [5].

A közlekedésre felkészítés rendszerében különböző szakaszok határolhatók el. A szakaszok meghatározása előtt rögzíteni kell azokat az alapelveket amelyeket elfogadunk, ha rendszerszemléletben közelítjük meg a kérdést [6]. A biztonságos közlekedésre felkészítés esetében az alapelvek a következők:

- élethosszig tartó tanulás,
- felépülő bizalom elvének érvényesítése,
- a közlekedésre nevelés a kategóriás képzés szükséges előfeltétele,
- modulárisan felépülő tananyag/képzés.

A felkészítés szakaszai az életkori sajátosságok figyelembevételével korcsoportokhoz kötődnek. A közvetlen célcsoportok: kisgyermek (0-5 év); kiskisiskolások (6-10 év); iskolások (10-14 év); középiskolások (15-18 év); fiatal felnőttek (19-29 év). [6] A korcsoportokhoz kötötten a felkészítés alapvető szakaszai a következők:

1. táblázat: Korcsoportokhoz kötötten a felkészítés szakaszai

Korcsoport		Szakasz
0-2 év	Kisgyermek	Közlekedési rendszer „passzív szereplője”
3-5 év		Gyalogos közlekedés
6-10 év	Kisiskolások	Kerékpáros közlekedés
11-14		Önálló járművezetés
15-18	Középiskolások	Kezdő gépjármű-vezetés
19-29		Fiatal felnőttek

3. KÖZLEKEDÉSRE FELKÉSZÍTÉSI PROGRAMOK

Az uniós és a hazai közlekedési stratégiai dokumentumok is kiemelik, hogy megkülönböztetett figyelmet kell szentelni a megvalósuló hazai programoknak a védtelen közlekedők biztonságának javítására. Az Európai Parlament 2021. október 6-i, a 2021–2030 közötti időszakra vonatkozó uniós közlekedésbiztonsági szakpolitikai keretről szóló állásfoglalásában felhívja a Bizottságot, hogy dolgozzon ki a közlekedésbiztonsággal és mobilitással kapcsolatos oktatás szintjét értékelő fő teljesítménymutatókat és eszközöket, egyben ösztönzi az összes uniós tagállamot jó minőségű közúti közlekedésbiztonsági oktatás biztosítására, az iskolában kezdve és azután az egész életen át tartó tanulás keretében folyamatosan [7].

A hazai közlekedésbiztonsági munka alapját képező stratégiai dokumentum, a Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram szintén kiemeli a védtelen közlekedők biztonságának fokozását, a gyermekek közlekedésre felkészítésének fontosságát: a közlekedők biztonság tudatosságát növelni szükséges még hatékonyabb oktatással, képzéssel, széles társadalmi kört elérő kampányokkal.

Kiemelt feladatot jelent a közlekedők biztonság tudatosságának javítása, az oktatás-nevelés-képzési tevékenység keretében a lehető legszélesebb társadalmi kört elérő programok indítása, korszerű, elektronikus oktatási anyagok biztosítása, az emberi hibákból adódó balesetek számának csökkentése, a védtelen közlekedők biztonságának növelése. Az oktatás-nevelés-képzési tevékenység átfogó célja, hogy a köznevelési intézményi rendszer keretei között, korszerű közlekedési és közlekedésbiztonsági ismereteket tartalmazó tananyagok biztosításával jelentősen növelje a biztonságos közlekedésre felkészítés hatékonyságát, amelyet folyamatosan mérni, értékelni szükséges. Kulcskérdés a szülők, a családok megszólítása, amelynek egyik leghatékonyabb csatornája a gyermek, illetve az iskola lehet. Számos nemzetközi és hazai program bizonyította, hogy az ún. szülő-gyermek programok rendkívül ered-

ményesek és nem csak a gyermekek nevelésében, hanem a szülők szemléletformálásában, tájékoztatásában is. A gyermekeken keresztül a lakosság egy meghatározó része elérhető: szülők, testvérek, nagyszülők, barátok. Az Akcióprogram keretein belül már korábban elindított biztonságos közlekedésre felkészítéshez kapcsolódó programok az elmúlt évek során már bizonyították hatékonyságukat, ezeket a bevált, jó gyakorlatokat mindenképpen szükséges folytatni, illetve továbbfejleszteni. Még korszerűbb közlekedésre nevelésre van szükség, az életkorhoz igazodó tartalommal és formával. Meg kell találni a közlekedési ismeretek helyét a közoktatási intézményekben és fel kell készíteni a szakembereket a feladatra [8].

3.1. Nemzetközi gyakorlat rövid áttekintése

• Prága - Csehország

A közlekedésre nevelés és megelőzés már gyermekkortól a prágai Közlekedési Intézet feladatai közé tartozik. Óvodai és általános iskolai oktatásuk során szabályismereti és érzékenyítő programokat egyaránt szerveznek. Pl. KRESZ-pálya (rendőrök közreműködésével), versenyek és előadások a közlekedés témájában, fényvisszaverő kulcstartók és egyéb segédeszközök, anyagi támogatás KRESZ-park kiépítéséhez [9].

• London - Anglia

A Közlekedésbiztonsági Oktatási Program keretében kisiskolásoktól egészen 24 éves korig foglalkoznak a tanulókkal, fiatal vezetőkkel. Az általános iskolásokat közvetlen módon érik el; kiválasztanak ún. „tisztviselőket” (5-6. évfolyamosok), akik az oktatói csapattal közreműködve a biztonságos közlekedés módjait promótálják kortársaik körében. Az év végén az év tisztviselője versenyt is tartanak, amely során aktivitásuk és elért eredményeik alapján díjazásra kerülnek a diákok. A fiatal vezetők biztonságos járművezetése érdekében, már a jogosítvány megszerzése előtt vezetés-előtti tanfolyamokat indítanak a 15-16 éves korosztály részére. A program nem csak a jövőbeni járművezetőket, de a fiatal vezetők mellé beülő diáktársakat is megcélozza [10].

• Berlin – Németország

Német környezet- közlekedés- és éghajlatvédelmi osztály - Mobilitási oktatás az iskolákban: a berlini állami általános iskolákban a mobilitás és a közúti közlekedésbiztonsági oktatás szerepel az iskolai tananyag és az állam oktatási felelőssége részeként. A jogszabályok végrehajtása a mindennapi iskolai életben olyan feladat, amelyet hatékonyan támogathatnak a közúti közlekedésbiztonsági intézmények Berlinben. Már megvalósított elemek: „Mobilitás útközben” – játékos mozgásos gyakorlatok általános iskolások számára a mobilitás elősegítésére, fizikai és gyakorlati oktatás a 11. osztályosoknak, „Alkohol és drogok” valamint „Közlekedés és biztonság” elnevezésű modulok szakiskolai oktatása, online kommunikációs platformok üzemeltetése a már meglévő projektek és programok oktatási intézmények felé történő bevezetésének javítása érdekében [11].

• Új-Dél-Wales – Ausztrália

Az állami közlekedési intézet közlekedésbiztonsági központja 1986 óta üzemelteti a „Road Safety Education Program”-ot (közúti közlekedésbiztonsági oktatási program). A közlekedési ismeretek oktatása része a formális iskolai tananyagának. A program szakmai fejlődési lehetőséget, forrásokat, eszközöket biztosít a tanároknak, oktatóknak. Ezen kívül különböző workshopokat is tartanak a témában a kora gyermekkori korcsoportra fókuszálva, amely elérhető családok, óvodák, egyetemi óvodapedagógus hallgatók, önkormányzatok, szervezetek részére. Üzemeltetnek Youtube csatornát is „Kids and Traffic” néven, ahol elérhetővé tesznek oktatóvideókat, foglalkozás-felvételeket.

Általános iskolában az oktatás és a tanulás középpontjában a gyalogosok, az utasok és a kerékpárosok biztonsága, valamint a jövőbeli járművezetők állnak. E-learning képzéshez a „Safety Town” (Biztonságos Város) nevű, kisiskolásoknak és szüleiknek szóló közlekedésbiztonsági oldalt üzemeltetik, amelynek anyagai elérhetők nem elektronikus formában is. Középisikolások számára az ún. „On the Move” (Mozgásban) mozgalom keretében közlekedésbiztonsági weboldalt üzemeltetnek,

amin évfolyamok szerint a közlekedésbiztonsági kockázatokra figyelmet felhívó, illetve az újdonsült vezetőknek és utasoknak szóló anyagok találhatóak[12].

- *Új-Zéland*

Az „iskolaközösségi partnerség” keretén belül az új-zélandi közlekedési ügynökség arra ösztönzi az iskolákat, hogy hangsúlyozzák a közúti biztonság fontosságát. A programba nem csak a diákokat, de a tanárokat, szülőket, rendőrséget és a helyi szervezeteket is bevonják. A programban résztvevőket különböző segédeszközökkel támogatják, amit honlapjukon elektronikusan is elérhetővé tesznek. A „Road Map” elnevezésű anyaguk hasznos közlekedésbiztonsági és közlekedésre nevelési információkat tartalmaz általános és középiskolák részére, így irányvonalat adva az iskoláknak az oktatáshoz, illetve, hogy hogyan tudnak együttműködni a további közösségi partnerekkel [13].

- *Görögország*

Egy 2018-ban megvalósult közlekedésbiztonsági projekt elsősorban a harmadik osztályos középiskolásoknak szólt, de később ezt a felső tagozatos diákokra is kiterjesztették, mivel igényük volt az ilyen jellegű képzésre. A közlekedésbiztonság elsajátítását célzó oktatási projekt két fő részből áll. Az első rész címe „A helyes átmenet a kerékpárról a motorizált járművekre”. Ez egy félórás előadás, amelyet szakavatott személyek tartanak, nevezetesen: a helyi közlekedésrendészeti osztály képviselői, a járművezető-oktatók, akik az oktatást is tarthatják, egy gépjárművezető-iskola képviselője, az autópálya asszisztencia képviselője, egy versenyautó-vezető és egy kerékpáros klub képviselője. A második rész címe „A kerékpár után mi lesz?”, és hat workshopból áll. Valamennyi workshop tapasztalati jellegű, mert így a tanulók jobban megértik a kognitív kérdéseket, ugyanakkor valós körülmények között érzékelhetik a fennálló veszélyeket, akár leendő járművezetőként, akár utasként [14].

- *Dánia*

A Road Safety LIVE az alsó középiskola 8-10. osztályos diákjait (13-17 évesek) célzó oktatási program. (Dániában tíz év a tankötelezett-

ség (0-9. osztály), ahol az alsó középiskola a 7-10. osztályra vonatkozik, a 10. osztály pedig választható.) A LIVE foglalkozás 90 percig tart, és osztálytermi keretek között zajlik a rendes tanítási idő alatt. Az iskolák a Dán Közlekedésbiztonsági Tanács regionális koordinátoraival léphetnek kapcsolatba, hogy egy vagy több LIVE foglalkozást szervezzenek. A program a célcsoportba tartozó bármely önkormányzati iskola számára ingyenes (a dán általános és alsó középiskolások mintegy 80%-a jár önkormányzati iskolákba, amelyeket az adókból finanszíroznak), de mind az önkormányzati, mind a magániskolák kaptak LIVE-látogatásokat, és csak egyszerű követelmények vannak a részt venni kívánó tanárok és iskolák számára. A LIVE-nagykövet és a diákok közötti párbeszéd és interakció megkönnyítése érdekében egy foglalkozáson csak egy vagy két osztály vehet részt, pl. nem több, mint kb. 50 diák. A LIVE három átfogó célja: 1) a kockázati tényezőkkel kapcsolatos ismeretek bővítése, 2) a közlekedéssel kapcsolatos kockázatvállaló magatartással kapcsolatos attitűdök javítása és 3) a biztonságos közlekedési attitűd népszerűsítése [15].

3.2. A magyarországi közlekedésre felkészítési oktatási programok

A jelenlegi közoktatási rendszerben szerepet kap a közlekedésre felkészítés. Az Óvodai nevelés országos Alapprogramja¹ által megfogalmazottak alapján a gyermekeknek az óvoda végére ismerniük és a gyakorlatban alkalmazniuk kell a gyalogos közlekedés alapvető szabályait. Az Alapprogram nem tartalmaz azonban arra vonatkozóan iránymutatást, hogy az ismereteket milyen módon kell elsajátítani a gyermekeknek. Az óvodák saját nevelési programjukban egyedileg határozzák meg, milyen oktatási módszert választanak, ezért ez intézményenként nagyon eltérő lehet.

A 2012-ben, illetve 2020-ban módosított Nemzeti alaptanterv² szerint a „Technika és

1 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

2 110/2012. (VI. 4.) Korm. Rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

tervezés” tantárgy egyik tematikai egységét képezi a közlekedés, amelynek keretében 1-7. évfolyamig évi 3 órában foglalkoznak a közlekedésre neveléssel az általános iskolákban. A témakörök az alapvető közlekedésbiztonsági ismereteket, közlekedési szabályokat érintik. A NAT-ban megjelölt közlekedési ismeretek oktatásával kapcsolatos feladatok valódi megvalósításáról a helyi nevelési programok adhatnak képet, ezek viszont jellemzően nem ismertek.

A biztonságos közlekedésre való felkészítés hatékonnyá tételéhez a köznevelés minden szintjén (óvodában, alap- és középszintű oktatásban is) szükség van a közlekedésbiztonsági ismeretek kötelező jelleggel történő oktatására elméleti és gyakorlati formában is. A KTI legfrissebb kutatási eredményei azonban azt mutatják, hogy ezek a tankönyvek, tananyagok hiányosságokat, téves útmutatásokat is tartalmazhatnak [5].

Az intézményeknek és a pedagógusoknak támogatás, segítség kell a feladatok ellátásához. Ahhoz, hogy országosan homogén közlekedésre felkészítés valósuljon meg, rendkívül fontos, hogy egységes, szakmailag ellenőrzött módszertani anyagok, tananyagok kerüljenek átadásra a pedagógusok részére. Biztosítani kell a pedagógusok felkészítését egységes szakmai anyagok készítésével és a közlekedésre nevelés gyakorlati oktatásának bevált módszereivel [6].

A következőkben olyan, a KTI által megvalósított országos - vagy nagyobb városra kiterjedően megvalósult - közlekedésre felkészítési programok kerülnek bemutatásra, amelyek tanrendbe vagy nevelési programba illeszthetően működtethetők a hazai oktatási intézményekben.

3.2.1. Biztonságos Óvoda Program

KEZDEMÉNYEZŐ

- Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram keretében a közlekedésért felelős szakminisztérium

MEGVALÓSÍTÓ

- KTI Nonprofit Kft.

PROJEKT CÉLCSOPORTJA

- Óvodás gyermekek és óvodapedagógusok

PROJEKT CÉLKITŰZÉSE

- komplex közlekedésbiztonsági oktatási program megvalósítása, óvodai keretek között, nevelési programba illetve

PROJEKT IDŐTARTAMA

- 2016, 2017, 2018, 2020, 2021

BEVONTAK KÖRE

- több mint 1000 óvoda országosan
- több mint 70.000 óvodás
- Közel 50 óvodalátogató tréner
- 400 aktív közlekedési koordinátor

EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREK

- ORFK-OB

A Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram keretében megvalósuló, az óvodás korosztály közlekedésre nevelését támogató országos program 2016-ban indult, és 2021-ben már 5. alkalommal valósulhatott meg. A korábbi országos, óvodás korosztálynak szóló programokhoz képest a Biztonságos Óvoda Program abban egyedülálló, hogy – egyebek mellett - olyan egységes módszertant adott a résztvevő óvodáknak, amely integrálható a pedagógiai programjukba, s ezáltal fenntarthatóvá válik az intézményekben a közlekedésre nevelés megvalósítása.

A program egyik legfontosabb célja képzés-nevelés tekintetében az óvodai nevelési tervbe integrálható közúti közlekedésbiztonsági módszertan és oktatási segédletek megismeretése az intézményekkel és ezáltal az intézmények közlekedésre nevelési tevékenységének támogatása, valamint az óvodákon belül óvodai „közlekedési koordinátorok” kijelölésének ösztönzése, akik a jövőben dedikáltan foglalkoznak a közlekedésbiztonsági események koordinálásával.

A Biztonságos Óvoda Program keretében nemcsak óvodák kaptak támogatást a közlekedésbiztonsági nevelési projektek megvalósítására, hanem sikerült óvodai közlekedésre neveléssel foglalkozó szakemberek számára is továbbképzést nyújtani. Ezek a szakemberek lettek azok a trénerok, akik a nyertes óvodákat aztán végiglátogatták, és bemutatták a közlekedésre nevelési módszertani anyagok

hatékony alkalmazását. A megtartott bemutató órák mellett felvették az úgynevezett monitoring kérdőíveket. A gyermekek tudásszintjének felmérésére monitoring kérdőívek kerültek megküldésre, amelyeket a gyermekekkel a tevékenységek megkezdése előtt és a program megvalósítása után kellett kitölteni. A kérdőíveket óvodánként (a lehetőségekhez mérten) 10 olyan nagycsoportos korú óvodás töltötte ki, akik részt vettek a foglalkozásokon. A kérdőívek segítségével nemcsak a program hatékonyságának mérése történnhetett meg, hanem képet kaphattunk arról is, hogy milyen szintű az óvodás gyermekek közlekedési tudása [8].

3.2.2. MobileKids Program: Komplex közlekedésre nevelési oktatási program Kecskeméten

KEZDEMÉNYEZŐ

- Mercedes-Benz Hungary Kft. és Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft.

MEGVALÓSÍTÓ

- KTI Nonprofit Kft.

PROJEKT CÉLCSOPORTJA

- Általános iskolás alsó tagozatos diákok

PROJEKT CÉLKITÜZÉSE

- komplex közlekedésbiztonsági oktatási program megvalósítása, iskolai keretek között, tantervbe illesztve

PROJEKT IDŐTARTAMA

- 2014/2015. tanév
- 2015/2016. tanév

BEVONTAK KÖRE

- kecskeméti általános iskolák:
22 intézmény – 5200 diák
- további 4 járás (Kecskeméti Járás, Kiskunfélegyházi Járás, Nagykőrösi Járás, Ceglédi Járás)

- **105 intézmény – 15 000 gyermek**

EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREK

- Kecskemét MJV önkormányzata,
- ORFK-OBH helyi szervezete;
- Klebersberg Intézményfenntartó Központ Bács-Kiskun megyei Tankerülete;
- helyi szakmai szervezetek
(pl.: Füredi Autósiskola, Kiskőrösi Közúti Szakgyűjtemény, stb.)

A Mercedes Benz Magyarország 2012-ben kereste fel a KTI Közlekedéstudományi Intézet Közlekedésbiztonsági Kutatóközpontját egy közlekedésbiztonsági célú együttműködési lehetőséggel, és célkitűzésként jelölte meg a stuttgarti MobileKids közlekedésbiztonsági program magyarországi megvalósítását. A német közlekedésbiztonsági program célcsoportját a 6-10 éves gyermekek alkották. A német program kidolgozott moduljai illeszkedtek a hazai közlekedésre felkészítés alapvető szakmai gyakorlatához, és illeszthetők a Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott elvárásokhoz is.

A „Komplex közlekedésbiztonsági oktatási program kidolgozása és megvalósítása Kecskeméten” elnevezésű projekt keretében Kecskemét város összes általános iskolájának alsó tagozatos osztályaiban komplex közlekedésbiztonsági oktatási program valósulhatott meg, iskolai keretek között.

Az 1-2. évfolyamokban a gyalogos közlekedés alapvető tudnivalóinak, a veszélyhelyzetek és a balesetek megelőzését célzó szabályoknak a megismerése és azok szituációs játékokban való élményszerű alkalmazása volt a cél, amely megalapozza a biztonságos és önálló közlekedéshez szükséges szokások kialakulását. A 3-4. évfolyamokban a közlekedési kultúra a gyalogos közlekedés alapvető szabályainak készségszintű alkalmazása után a kerékpáros és a közösségi közlekedésben való önálló részvétellel, a biztonságos közlekedés magatartási követelményeinek elsajátításával gazdagodott.

A projekt keretében kidolgozásra került egy mentori tréning, megtörtént a mentorok felkészítése, lezajlottak a tanári tájékoztató fórumok, a mentorok részvételével megtartott egyszer, s a pedagógusok által megtartott kétszer 45 perces tanórák, melyekhez óravázlatot, szakmai háttéranyagot, prezentációkat és munkafüzetet készítettünk el. Az elméleti órákat követően minden résztvevő iskolában megvalósult egy gyakorlati képzés. A program játékos vetélkedővel zárult.

3.2.3. Szuperbringa Program

KEZDEMÉNYEZŐ

- Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram keretében a közlekedésért felelős szakminisztérium

MEGVALÓSÍTÓ

- KTI Nonprofit Kft.
- ORFK-OB
- Nemzeti Közlekedési Hatóság

PROJEKT CÉLCSOPORTJA

- Általános iskola 3., 4. évfolyamos gyermekek

PROJEKT CÉLKITŰZÉSE

- Kerékpáros kisjogi mintaprogram megvalósítása: elméleti és gyakorlati oktatás megvalósítása és műszaki segítségnyújtás biztosítása.

PROJEKT IDŐTARTAMA

- 2011/2012. tanév, 2012/2013. tanév

BEVONTAK KÖRE

- Közel 300.000 általános iskolás diák (3., 4. évfolyamosok)

A „Szuperbringa” program a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, a Nemzeti Közlekedési Hatóság, a Közlekedéstudományi Intézet, és az ORFK-OB együttműködésével, „Az iskola rendőre” program keretében valósult meg. Az iskolarendőrök az illetékes megyei kormányhivatal közlekedési felügyelőségének szakembereivel közösen az oktatási intézményekben átvizsgálták a gyermekek kerékpárjait. Ha a kerékpár felszereltsége az előírásoknak (a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló 6/1990. (IV.12.) KÖHÉM rendelet 116. § (1) bekezdésében foglaltaknak) megfelel, akkor a bicikli vázára egy „Szuperbringa igazolást” (műszaki matricát) ragasztottak fel. Annak a gyermeknek, akinek kerékpárja nem felelt meg a műszaki előírásoknak, egy szülőnek szóló tájékoztató levelet adtak át. A „Szuperbringa” program keretében az általános iskolásokat a kerékpározás szabályaival, a jármű technikai kezelésével is megismertették. A „Kerékpáros igazolvány” megszerzésének feltétele az önkéntes „Szuperbringa” tanfolyam elvégzése, valamint az elméleti és a gyakorlati vizsgán legalább 80%-os teljesítmény elérése volt.

3.2.4. Suli Két Keréken Program

KEZDEMÉNYEZŐ

- Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram keretében az ORFK-OB és a közlekedésért felelős szakminisztérium

közösen

MEGVALÓSÍTÓ

- KTI Nonprofit Kft. és a Safety-Hungary Kft.

PROJEKT CÉLCSOPORTJA

- Középkorú diákok

PROJEKT CÉLKITŰZÉSE

- Közlekedésbiztonsági veszélyfelismerési program megvalósítása.

PROJEKT IDŐTARTAMA

- 2014 óta folyamatosan működik

BEVONTAK KÖRE

- több mint 30 000 diák

A közlekedésbiztonsági felkészítő program-sorozat a KTI Közlekedéstudományi Intézet Nonprofit Kft. és az ORFK-Országos Balesetmegelőzési Bizottság támogatásával a Safety Hungary szervezésében valósult meg. A program megvalósulásának egyedi és kiemelten fontos része, hogy a képzést a Safety Hungary tapasztalt motorkerékpáros vezetőtechnikai instruktora tartják, akik saját tapasztalataikból merítve tudják megismertetni a diákokkal egy-egy baleset elkerülésének lehető legjobb módjait. A képzés interaktív, a tanórák keretében a diákok kezükbe foghatják azokat a védőfelszereléseket, amelyek jól alkalmazhatók a biztonságuk érdekében. Megtanulják összehasonlítani az egyes védőeszközöket és megtanulják, hogyan lehet azokat megfelelően és jól használni.

A próbálgató kamasz nagyon fogékony lehet a közlekedésbiztonsági nevelésre, amely ebben a korcsoportban változik képzéssé. Amennyiben identitáskereséséhez elfogadható és követhető elveket és viselkedésmintákat ajánl az oktatás, ha a számára mindennél fontosabb csoport és példakép ugyanazt az üzenetet közvetíti, akkor ő is részesévé és hirdetőjévé válik a biztonságos és tudatos közlekedésnek. Ebben a korcsoportban a helyes viselkedést a csoportok normájába, gondolkodásmódjába

kell beilleszteni. Az üzeneteket ikonikus példaképek, idolkák kell, hogy közvetítsék. Alkalmazni kell a korcsoport kedvelt és elengedhetetlen kommunikációs csatornáit: a közösségi oldalakat [16].

Az interaktív oktatás után gyakorlati tapasztalatszerzésre is lehetősége van a diákoknak, a lehetőségekhez mérten kerékpáros közlekedési tréningre vagy a Riding Trainer-en való gyakorlatra, mely során a kerékpárosokat és segédmotoros kerékpárosokat veszélyesen érintő közlekedési szituációkkal találkozhatnak. Feladatuk pedig ezen helyzetek megelőzése, elkerülése. A Riding Trainer és a kerékpáros gyakorlat segít abban, hogy az oktatáson elsajátított ismereteket azonnal alkalmazni tudják a diákok, ami segíti az ismeretek hosszú távú rögzülését.

Az elvárható ismeretcsoporthoz alapján a képzés elején és végén tudásszint-felmérő kérdéssort töltenek ki a diákok, amely kérdőívek nagyon jó képet adnak számunkra a társadalom egyik legnehezebben elérhető korosztályának közlekedési ismereteiről, megmutatják, melyek azok az ismeretcsoporthoz, amelyekre hangsúlyt kell fektetni oktatásuk, képzésük során. Az előadásokat hazai és nemzetközi oktatófilmek segítségével teszik színesebbé, látványosabbá, hatásosabbá az instruktorok.

3.2.5. Mobil Suli Program

KEZDEMÉNYEZŐ

- Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram keretében a közlekedésért felelős szakminisztérium

MEGVALÓSÍTÓ

- KTI Nonprofit Kft.

ELŐZMÉNYEK

- A Safety Tunes nemzetközi projekt tapasztalatai alapján került kidolgozásra és bevezetésre

PROJEKT CÉLCSOPORTJA

- Középiskolás diákok

PROJEKT CÉLKITŰZÉSE

- Innovatív közlekedésre nevelési módszerekkel csökkenteni a felső tagozatos általános iskolás és középiskolás tanulók közötti közlekedésbiztonsági veszélyeztetettségét

művészeti alkotások létrehozásával.

PROJEKT IDŐTARTAMA

- 2018/2019. tanév

BEVONTAK KÖRE

- több mint 60 intézmény – közel 1500 diák

A Mobil Suli program a 2015-2017. évben az Európai Bizottság által támogatott nemzetközi Safety Tunes projekt eredményeinek felhasználásával, a szakminisztérium kezdeményezésére, a Közlekedéstudományi Intézet gondozásában országos programozatként valósult meg 2018/2019. tanévben. A program a középiskolai közlekedésre felkészítést támogatta, összhangban a Nemzeti Alaptantervvel.

A projekt célja volt, hogy innovatív közlekedésre nevelési módszerekkel csökkenjen a középiskolás tanulók közötti közlekedésbiztonsági veszélyeztetettsége, művészeti alkotások létrehozása révén. [17] Minőségi, interaktív közlekedésbiztonsági foglalkozást valósítottunk meg az intézményekben 2x45 percben, amely során a diákok saját maguk által megfogalmazott üzenetekkel más diákokat is elérhettek, művészeti alkotásokat hoztak létre. A beérkezett művészeti alkotások szakmai zsűri döntése alapján díjazták. A program-trénernek felvették a kapcsolatot az iskolával és az iskola által kijelölt kapcsolattartóval. A foglalkozás főbb elemei:

- irányított interaktív párbeszéd a diákok és a tréner között,
- interaktív, döntésekre épülő játék az egyszerűbb döntésektől a közlekedésbiztonsági dilemmákat feldolgozó döntésekig,
- csoportmunkában közlekedésbiztonsági dilemmát feldolgozó történetet dolgoztunk ki közösen, és a történet végén közlekedésbiztonsági üzenetek megfogalmazására hívtuk fel a diákokat,
- a csoportok által kiválasztott 1-1 üzenet művészeti alkotásként történő megvalósítására kértük fel a diákokat,
- a művészeti alkotások országos versenyen vettek részt.

3.2.6. KRESZ-Suli Program és KRESZ-Tanári Program

KEZDEMÉNYEZŐ

- Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram keretében a közlekedésért felelős szakminisztérium

MEGVALÓSÍTÓ

- Nemzeti Közlekedési Hatóság, KTI Non-profit Kft.

PROJEKT CÉLCSOPORTJA

- Általános iskolás és középiskolás gyermekek

PROJEKT CÉLKITŰZÉSE

- Komplex, e-learning alapú közlekedésre felkészítési program kidolgozása és megvalósítása

PROJEKT IDŐTARTAMA

- 2014 óta folyamatosan működteti a szakminisztérium

BEVONTAK KÖRE

- Évente kb. 1 000 000 diák közlekedésre felkészítését támogatja

A közlekedésbiztonsági program – összhangban a törvényi felhatalmazásokkal, továbbá a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelettel és a 188/1996. (XII. 17.) Korm. rendelettel – elsődleges célja, hogy a legkorszerűbb technológiák (pl. e-learning) segítségével járuljon hozzá a NAT-ban és az EU-ajánlásokban meghatározott, közlekedésbiztonsággal és közlekedéssel kapcsolatos kompetenciák minél fiatalabb korban történő, készségszintű kialakításához, a közlekedésben rejlő balesetveszélyes helyzetek felismerése javuljon, a szabályokat betartó és környezettudatos attitűd fejlődjön, amelynek eredményeképpen a szabálysértések és balesetek száma országos szinten csökkenthető.

A tanuloknak.hu programban évfolyamonként külön-külön tananyag készült a tanulók részére, illetve módszertani útmutatóval kiegészítve a köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusok számára. A szakminisztérium felkérésére a KTI elkészítette az e-learning rendszerű akkreditált pedagógusképzési programot is, amely szintén ingyenesen elérhető a regisztráló pedagógusok számára.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

A bemutatott programok mindegyike a közoktatás kereteiben valósult meg, a pedagógusok és az intézmények aktív bevonásával. Az egyes programok tapasztalatainak szakmai értékelése, a projektek monitoringja, és az egyéni visszajelzések alapján is kijelenthető, hogy nagy sikere volt mind a gyermekek, mind a tanárok körében. Az intézmények rendkívül nyitottak, érdeklődők voltak, és a megvalósult programokat pozitívan értékelték. A visszajelzések, tapasztalatok alapján az egyes programok folyamatosan továbbfejlesztésre, kiegészítésre kerültek. Mindegyik program úgy került összeállításra, hogy a bevont intézmények olyan szakmai tudás birtokába kerülhessenek, hogy a program egyes részeit a saját tanrendükbe, alapprogramjukba illetve továbbvigyék, és adott esetben saját közlekedésre felkészítési programokat tudjanak megvalósítani. A kutatás során vizsgált programok tapasztalatainak összegzése alapján kijelenthető, hogy az egyik legfontosabb a pedagógusok, a köznevelési intézmények megfelelő támogatása. Szakmailag megfelelő módszertani anyagok biztosítása szükséges a pedagógusok, gyermekek, szülők számára egyaránt, amelyek támogatják a közlekedésre nevelés megvalósítását, az egyes korcsoportoknak releváns ismeretekkel.

A közlekedésre nevelési programok megvalósítása során számos esetben tapasztaltuk, hogy az intézmények számára nagy segítség lehet oktatási segédeszközök biztosítása - akár időszakosan is. Az eszközök segítségével tematikus hetet vezényelhet le egy-egy intézmény. Nagyon fontos, hogy a közlekedésre felkészítési programoknak is ki kell használni a legújabb technológiák adta lehetőségeket: filmek, játékok, online oktatás, okostelefon applikációk és természetesen a közösségi média felületei segítségével megvalósítani az ismeretátadást. Mindezekon túl pedig az is rendkívül hangsúlyos, hogy egy-egy közlekedésre felkészítési program megvalósításánál, hogy az intézményeknek, pedagógusoknak lehetőséget adjanak a rendszeres kommunikációra, visszacsatolási lehetőségre, így a programok továbbfejleszhetők, kiegészíthetők a közvetlen tapasztalatokkal.

Az előzőeken túl is számos kiváló közlekedésre felkészítési program működik hazánkban, állami és civil szervezetek vagy piaci szereplők által működtetve. Mindezek közül is ki kell emelni az ORFK-Országos Baleset-megelőzési Bizottságot, amely 1992 óta számos sikeres országos közlekedésre nevelési programot valósított meg. Ezek közül kiemelkedik az Iskola Rendőre Program. A Magyar Autóklub közlekedésbiztonsági felkészítési tevékenysége, a HUMDA országos közlekedésbiztonsági oktatási roadshowja.

Nem elhanyagolható a szülők felelőssége sem, hiszen a családban valósul meg a gyermekek szocializációja, önálló családi életre való felkészítése. A közlekedésre nevelésnek egy egész életen át tartó tanulási folyamat részét képezi. Nem szabad a közlekedésre felkészítést pusztán iskolai tantárgynak tekinteni, bár jelenleg a legtöbb országban ez a felfogás uralkodik, és elsősorban az iskolákban és az óvodákban folyik. A közlekedésre nevelést a legkisebektől kezdve folyamatos tanulási folyamat során kell fejleszteni.

A különböző korcsoportok számára a követelményeket egyértelműen meg kell határozni, figyelembe véve a korcsoportok eltérő mobilitási szokásait. Minden egyes korcsoport számára kézzelfogható célokat kell meghatározni. Érdemes új megközelítéseket is kidolgozni, amelyek a személyre és nem csak a járművezetőre irányulnak, és amelyeket "életvezetési készségek" (vagy pszichoszociális kompetenciák) fejlesztésének neveznek; ezek az önbecsülés, az érzékelt önhatékonyság, az asszertivitás, a csoportnyomással szembeni ellenállás, az önkontroll, az önszabályozás stb. [4]. Az "életvezetési készségekre" összpontosító megközelítések azért holisztikusak, és azért foglalkoznak átfogóan a fiatalok egészségével és jólétével, mert azon a gondolaton alapulnak, hogy a pszichológiai zavarok gyakran a kockázatos magatartásformák és a függőségek okai. A nehézség abban rejlik, hogy időt, befektetést és elkötelezettséget feltételeznek, ami egyelőre korlátozza számukat.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Ötvös, Viktória ; Krizsik, Nóra - Hazai gyermekbalesetek elemzése; In: Horváth, Balázs; Horváth, Gábor (szerk.) XIII. International Conference on Transport Sciences / XIII. Nemzetközi Közlekedéstudományi Konferencia, Győr : Multimodality and sustainability / Multimodalitás és fenntarthatóság; Győr, Magyarország : Közlekedéstudományi Egyesület (2023) pp. 551-560. , 10 p.
- [2] Reducing Child Deaths on European Roads - PIN Flash Report 43 – European Transport Safety Council, 2022.
- [3] Gyermekek közúti biztonsága hazánkban - Prof. Dr. Holló Péter, Közlekedéstudományi Szemle, 2016/VI.
- [4] J.P. Assailly – Road Safety education: What works?; Patient Education and Counseling 100S (2017) S24–S29; 2015.
- [5] Közlekedésre felkészítés az óvodákban - Ötvös Viktória, Barna Éva, Krizsik Nóra, Kelemen-Winkler Nikolett, Közlekedéstudományi Szemle 2022. LXXII. évf. 3.sz; 42-51.o.
- [6] Berta, Tamás ; Tóth, Viktória - A közlekedésre való felkészítés feladatai; Közlekedésbiztonság: A Nemzeti Közlekedési Hatóság Szakmai Lapja 5: 5 pp. 1-6. , 6 p. (2015)
- [7] EU road safety policy framework 2021 – 2030 - Next steps towards 'Vision Zero' European Commission; Commission Staff Working Document SWD(2019) 283 final, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020 <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/legislation/swd20190283-roadsafety-vision-zero.pdf>
- [8] Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram 2023-2025; 2022.
- [9] https://www.polisnetwork.eu/uploads/Modules/PublicDocuments/benchmarking_prague.pdf
- [10] https://www.richmond.gov.uk/services/roads_and_transport/road_safety
- [11] https://www.berlin.de/senuvk/verkehr/politik_planung/erziehung/index_en.shtml

- [12] <http://roadsafety.transport.nsw.gov.au/stayingsafe/schools/roadsafetyeducationprogram.html>
- [13] <https://education.nzta.govt.nz/resources/policy-and-practices/road-safety-education-policy>
- [14] Evangelos C. Papakitsos, Georgia Korakidi, Xenophon Vamvakeros, Anastasios Mavrakis - Planning Educational Activities for Learning "Road Safety"; Humanities and Social Science Research; Vol. 1, No. 2; 2018; DOI: <https://doi.org/khjt>
- [15] Anders Bo Bojesen, Signe Boe Rayce - Effectiveness of a school-based road safety educational program for lower secondary school students in Denmark: A cluster-randomized controlled trial; Accident Analysis and Prevention 147; 2020; DOI: <https://doi.org/gr3tb4>
- [16] Tóth Viktória, Biró Angelika - Közlekedésbiztonsági tájékoztató kampányok, rendezvények és információs projektek megvalósítása, kiemelten a gyermekek és családok biztonságának növelése érdekében. Két kerekű suli - Moped Suli (A Közúti Közlekedésbiztonsági Akcióprogram 2015. évi Intézkedési Tervében meghatározott feladatok 1.3 számú sora alapján), KTI Non-profit Kft. Témaszám: 2440-901-2-6; 2016. augusztus
- [17] Berta Tamás, Orosz Viktória, Winkler Nikolett - Korspecifikus biztonságos közlekedésre felkészítő intézményi programok komplex szemléletű megvalósítása az Élet Úton Program keretein belül; KTI Non-profit Kft., Témaszám: 2440-001-2-7; 2018. augusztus
- Sipos, Tibor ; Molnár, Sándor Károly ; Gaal, Gyula ; Török, Ádám: Fenntartható társadalom és egy életen át tartó biztonságos közlekedés nevelés In: Juhász, Judit; Szegedi, Eszter (szerk.) Üzenet a palackban: Fiatal kutatók gondolatai az egész életen át tartó tanulásról; Budapest, Magyarország : Tempus (2013) pp. 195-201. , 7 p. Szaktanulmány (Könyvrészlet)

Practical implementation of road safety education in Hungary

Die praktische Umsetzung der Verkehrserziehung in Ungarn

